

Validating the Educational Equity Model for the Education System of Iraq

Jalal Hamdolalah Al Asadi¹, Zohreh Aghakasiri^{2*}, Movafagh Abdol Aziz Selif³, Seyyed Majid Abdellahi⁴

1. PhD Student, Department of Educational Management, Isfahan (Khorasgan) Branch, Islamic Azad University, Isfahan, Iran

2. Assistant Professor, Department of Educational Sciences, Yazd Branch, Islamic Azad University, Yazd, Iran

3. Associate Professor, Department of Educational Sciences, Southern Technical University, Shatra Technical Institute, Iraq

4. Assistant Professor, Department of Educational Sciences, Payame Noor University, Tehran, Iran

ABSTRACT

The present study aimed to design and validate an educational equity model for the education system of Iraq. This research, based on its objective, is categorized as applied research and is descriptive-survey in terms of data collection methodology. The statistical population consisted of all schoolteachers in Iraq, totaling 1,122,345 individuals. From this population, based on Krejcie and Morgan's table (1970), a sample size of 384 participants was selected. The sampling method employed was cluster sampling. A researcher-designed questionnaire was utilized as the data collection tool. To examine the validity of the measurement tool, two methods were used: content validity (face validity) and construct validity (confirmatory factor analysis approach). Data analysis was performed using the confirmatory factor analysis approach with Amos software. The findings revealed that confirmatory factor analysis of the equity category in the domains of students, parents, teachers, and administrators indicated that the primary concept of "students" had a path coefficient of 0.98, "teachers" had a path coefficient of 0.52, "administrators" had a path coefficient of 0.35, and "parents" had a path coefficient of 0.92. These concepts exhibited strong correlations with the factor "equity in human resources," making them strong indicators for measuring this factor. Additionally, the p-values for all primary concepts within this factor were less than 0.05, signifying a significant relationship between each category and its higher-order factor. It can be concluded that addressing the indicators and variables discussed in this study is essential for achieving social equity, and planners must pay serious attention to them.

Received: 30 Sep 2024

Accepted: 14 Nov 2024

Available Online: 28 Nov 2024

Keywords

Education, Education System of Iraq, Educational Equity

How to cite:

Hamdolalah Al Asadi, J., Aghakasiri, Z., Abdol Aziz Selif, M., & Abdellahi, S. M. (2024). Validating the Educational Equity Model for the Education System of Iraq. *Study and Innovation in Education and Development*, 4(3), 299-316.

* Corresponding Author:

Dr. Zohreh Aghakasiri

E-mail: zohrehaghakasiri@gmail.com

© 2024 the authors. Published by Institute for Knowledge, Development, and Research.

This is an open access article under the terms of the [CC BY-NC 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) License.

EXTENDED ABSTRACT

INTRODUCTION

Educational equity has been a cornerstone of societal advancement, recognized for its potential to mitigate disparities and foster social cohesion. The quest for justice within education transcends mere accessibility, extending to equitable allocation of resources and opportunities that cater to diverse learner needs. Historical literature underscores the integral role of education in combating inequality, emphasizing that equitable education systems enhance societal welfare and national progress (1, 2).

Educational equity does not imply uniformity but necessitates adjustments that reflect the varied needs of learners. Brighthouse (2010) posits that equity involves resource distribution tailored to individual requirements, thus ensuring meaningful learning experiences (4). Similarly, Papastephanou (2022) highlights the alignment of curricula with justice-oriented pedagogies to address social disparities (3). The educational landscape in Iraq, marred by prolonged conflicts, exemplifies the urgent need for structural reforms to promote equity. This study aims to validate a comprehensive educational equity model for Iraq's education system, bridging theoretical underpinnings with practical applications.

METHODS AND MATERIALS

The research is applied in nature and follows a descriptive-survey methodology. The statistical population comprises 1,122,345 schoolteachers in Iraq, from which a representative sample of 384 participants was selected via cluster sampling. Data collection involved a researcher-designed questionnaire, developed based on concepts identified during the qualitative phase. The questionnaire employed a five-point Likert scale and underwent rigorous validation through content and construct validity measures, including confirmatory factor analysis (CFA). Reliability was ensured using Cronbach's alpha coefficients.

Sampling included teachers from Baghdad, Al-Muthanna, Kirkuk, Wasit, and Karbala, representing diverse geographical and socio-political contexts. Data were analyzed using CFA in Amos software, with metrics such as path coefficients and significance levels used to interpret relationships between variables and their overarching factors.

FINDINGS

The CFA revealed significant relationships across four domains: students, teachers, administrators, and parents. Path coefficients indicated strong correlations, with students

(0.98), parents (0.92), teachers (0.52), and administrators (0.35) strongly linked to the overarching factor of equity in human resources. The p-values for these relationships were less than 0.05, underscoring their statistical significance. Descriptive statistics further highlighted demographic trends among respondents, with balanced representation across gender, age groups, and years of service.

The analysis also delineated sub-dimensions within educational equity. For instance, fairness in student treatment, equitable teacher development opportunities, and inclusive parental involvement emerged as critical indicators. The model's fit indices, including IFI (0.921), CFI (0.935), and RMSEA (0.097), affirmed its robustness, meeting or exceeding recommended thresholds.

DISCUSSION AND CONCLUSION

The findings underscore the pivotal role of equity in fostering educational excellence and social stability in Iraq. The study identifies actionable pathways, such as tailored resource allocation and inclusive governance, to enhance equity across educational stakeholders. By prioritizing equitable treatment and resource distribution, the education system can address historical injustices and pave the way for sustainable development.

In particular, the study highlights the transformative impact of equitable practices on student well-being, teacher performance, and parental engagement. Students benefit from environments that respect their individual needs, fostering academic and personal growth. Teachers gain from professional development opportunities that enhance their capabilities and job satisfaction. Parents, empowered through participatory mechanisms, contribute meaningfully to their children's education.

The validated model offers a strategic framework for policymakers, emphasizing equity as a cornerstone for educational reforms. While the study's scope is geographically limited, its implications resonate globally, offering insights for other conflict-affected regions. Future research could explore longitudinal impacts of implementing such equity models and expand the demographic scope to include non-teaching staff and policymakers.

In conclusion, achieving educational equity is not merely an ethical imperative but a pragmatic strategy to ensure societal resilience and progress. By adopting inclusive practices, Iraq's education system can transform into a catalyst for national cohesion and global competitiveness.

اعتباربخشی الگوی عدالت آموزشی برای آموزش و پرورش عراق

جلال حمدالله مرحب الاسدی^۱، زهره آقاکنیری^{۲*}، موفق عبدالعزیز سلیف^۳، سید مجید عبداللهی^۴

۱. دانشجوی دکتری گروه مدیریت آموزشی، واحد اصفهان (خوارسگان)، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران

۲. استادیار، گروه علوم تربیتی، واحد یزد، دانشگاه آزاد اسلامی، یزد، ایران

۳. دانشیار گروه علوم تربیتی، دانشگاه فنی جنوب، موسسه فنی شاطره، عراق

۴. استادیار گروه علوم تربیتی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران

چکیده

پژوهش حاضر با هدف طراحی و اعتباربخشی الگوی عدالت آموزشی برای آموزش و پرورش عراق انجام شد. پژوهش حاضر بر حسب هدف از نوع تحقیقات کاربردی و از لحاظ شیوه جمع آوری داده‌ها توصیفی از نوع پیمایشی می‌باشد. جامعه آماری شامل کلیه معلمان آموزش و پرورش کشور عراق به تعداد ۱۱۲۲۳۴۵ نفر بوده است. از این تعداد مطابق با جدول کرجسی و مورگان (۱۹۷۰) تعداد ۳۸۴ نفر برای شرکت در پژوهش انتخاب شدند. روش نمونه‌گیری در پژوهش حاضر خوشه‌ای بود. ابزار گردآوری داده‌ها نیز پرسشنامه محقق ساخته بود. به منظور بررسی روایی ابزار سنجش از دو روش اعتبار محتوا (روایی صوری) و اعتبار سازه (رویکرد تحلیل عاملی تأییدی) استفاده گردید. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها نیز از رویکرد تحلیل عامل تأییدی اعتبار با نرم افزار Amos استفاده شد. یافته‌ها نشان داد تحلیل عامل تأییدی مقوله عدالت در حوزه دانش‌آموزان، والدین، معلمان و مدیران بیانگر این بود که مفاهیم اولیه «دانش‌آموزان» با ضریب مسیر ۰/۹۸ و «معلمان» با ضریب مسیر ۰/۵۲. «مدیران» با ضریب مسیر ۰/۳۵ و «والدین» با ضریب مسیر ۰/۹۲ دارای همبستگی قوی با عامل «عدالت در حوزه منابع انسانی» هستند و شاخص‌هایی قوی جهت اندازه‌گیری آن محسوب می‌شوند. همچنین مقادیر P برای کلیه مفاهیم اولیه این عامل کوچک‌تر از ۰/۵ بوده که نشان دهنده ارتباط معنی‌دار هر مقوله با عامل اصلی مرتبه بالاتر از خود می‌باشد. می‌توان نتیجه گرفت برای ایجاد عدالت اجتماعی پرداختن به شاخص‌ها و متغیرهای مورد بحث این پژوهش ضروری است و لذا برنامه‌ریزان باید بدان‌ها توجه جدی نمایند.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۷/۰۹

تاریخ اصلاحات: ۱۴۰۳/۰۸/۲۳

تاریخ چاپ: ۱۴۰۳/۰۹/۰۷

واژگان کلیدی

آموزش و پرورش، آموزش و پرورش کشور عراق، عدالت آموزشی

شیوه ارجاع دهی:

حمدالله مرحب الاسدی، جلال، زهره آقاکنیری، زهره، عبدالعزیز سلیف، موفق، و عبداللهی، سید مجید. (۱۴۰۳). اعتباربخشی الگوی عدالت آموزشی برای آموزش و پرورش عراق. پژوهش و نوآوری در تربیت و توسعه، ۴(۳)، ۳۱۶-۲۹۹.

نویسنده مسئول:

دکتر زهره آقاکنیری

پست الکترونیکی: zohrehaghakasiri@gmail.com

© ۱۴۰۳ تمامی حقوق انتشار این مقاله متعلق به نویسنده است.

انتشار این مقاله به صورت دسترسی آزاد مطابق با گواهی CC BY-NC 4.0 صورت گرفته است.

از لحاظ تاریخی تحقق عدالت و زیستن در یک جامعه ی عادلانه همواره یکی از آرمان‌های بزرگ آدمی بوده است. از گذشته تا کنون فهم ماهیت عدالت و چگونگی تحقق آن ذهن همه اندیشمندان را به خود مشغول کرده و یکی از مناقشه برانگیزترین موضوعات اخلاقی، فلسفی و تربیتی بوده است. در کنار نظریه پردازی برای تحقق عدالت، مبارزه علیه انواع نابرابری‌های جنسیتی، قومی، نژادی، طبقاتی، مذهبی و جغرافیایی جریان داشته و در راه تأمین عدالت، نهاد رسمی آموزش و پرورش، به عنوان یک نهاد تأثیرگذار اجتماعی شناخته می‌شود (1). این در حالی است که برای بالا بردن شانس زندگی برابر در جامعه، عدالت ضروری به نظر می‌رسد و به دلیل اینکه در جهان کنونی یکی از شاخص‌های پیشرفت اجتماعی، آموزش و پرورش و نحوه بهره‌مندی از آن است، کشورها بالاخص کشورهای در حال توسعه درصدد ایجاد فرصت‌های برابر دسترسی همگان به نظام آموزشی با کیفیت بالا هستند (2).

مفهوم عدالت آموزشی همواره و در همه اعصار مورد توجه متخصصان تعلیم و تربیت بوده است. آنان در طول زمان‌های گوناگون تلاش کرده‌اند برنامه‌های درسی را به گونه‌ای طراحی کنند که هر چه بیشتر به سمت نظریه‌های یادگیری مبتنی بر عدالت‌محوری سوق یابد (3). عدالت آموزشی به معنای توزیع منابع و فرصت‌های آموزشی برای برآورده کردن نیازهای متفاوت فراگیران است. عدالت به معنای برابری نیست، وقتی نیازهای فراگیران متفاوت است، پس باید منابع متفاوت اختصاص داده شود. همچنین دسترسی برابر به منابع (برنامه درسی، معلم، زمان یادگیری و...) مفید نخواهد بود، چون محرومیت از بعضی منابع را برای گروه‌های دیگر به دنبال دارد (4). تامپسون (۲۰۱۳)، عدالت آموزشی را دربرگیرنده‌ی احیای رویکردهایی می‌داند که به نیازهای افرادی که از آموزش محروم شده‌اند پاسخ می‌دهد. ابتکار عدالت آموزشی در درست کارکردن برای توانمند کردن فراگیران آسیب‌پذیر و اولیای آن‌ها به روشی که بی‌عدالتی آموزش حذف شود می‌باشد. عدالت آموزشی به مهیاسازی فرصت‌های برابر، متناوب با نیازهای ویژه‌ی هر فرد اشاره دارد، زیرا افراد در دانش، مهارت، توانایی، انواع یادگیری، پیشینه‌ی فرهنگی و نیازهای آموزشی متفاوت‌اند (5، 6). برابری آموزشی اشاره به آموزش یکسان همه افراد جامعه مطابق قانون دارد (7).

آموزش زمانی مؤثر است و منجر به یادگیری می‌شود که دانش‌آموزان از نظر روانی در فضای امنی قرار داشته باشند، از امکانات لازم و مناسب برخوردار باشند، در محیط فیزیکی امن، راحت و مناسبی قرار بگیرند و انگیزه لازم برای تحصیل و یادگیری داشته باشند (8). تحقق عدالت آموزشی نقش بسیار مهمی در تأمین این موارد دارد، زیرا عدالت آموزشی زمینه را برای سلامت جسمی و بهداشت روانی دانش‌آموزان فراهم می‌کند. بنابراین تحقیق در باب موضوع عدالت آموزشی و تلاش روزافزون تمام افراد جامعه برای تحقق آن امری لازم و حیاتی است (9).

مسئله عدالت، همیشه به عنوان گفتمان اصلی و حیاتی‌ترین عامل نهادهای اجتماعی مطرح بوده است. از آنجا که آموزش و پرورش و مدارس جزء نهادهای اجتماعی هستند بحث عدالت در این محیط‌ها، یک نکته کلیدی است (10)، به طوری که یکی از

مؤثرترین راه‌های تحقق عدالت در جامعه، عدالت آموزشی است. عدالت آموزشی بنیان فکر و فرهنگ یک جامعه است و زمینه برخورداری افراد را از امکانات برابر آموزشی فراهم می‌آورد (11). در واقع، نهاد آموزش و پرورش یکی از نهادهای پایه و مؤثر هر جامعه است که هم می‌تواند عاملی برای تحقق عدالت باشد و از آن نیز متأثر شود. از این رو، در هر جامعه‌ای مردم انتظار دارند نظام آموزش و پرورش کارکردها و وظایف گوناگونی برای اعضای آن انجام دهد، از جمله این که جامعه را از طریق فراگرد آموزش و پرورش، به سوی زندگی اجتماعی بهتر و عادلانه‌تری سوق دهد (12).

از نگاه جان دیویی^۱، عدالت آموزشی حق دسترسی به آموزش و پرورش است که از نظر منابع و فرصت‌ها عادلانه باشد و امکان پرورش تفکر انتقادی و حل خلاقانه مسائل را فراهم کند (13). بل هوکز^۲، عدالت آموزشی را حق دسترسی به آموزش می‌داند که مبتنی بر شناخت تنوع تجربیات فردی است و تمرکز آن بر ایجاد آگاهی انتقادی و توانمندسازی دانش‌آموزان در معرض خطر نابرابری می‌باشد (14). از دیدگاه فرره (۲۰۲۰)، عدالت آموزشی حق دسترسی به آموزش و پرورش است که عاری از پویایی قدرت ظالمانه و مبتنی بر به رسمیت شناختن کرامت انسانی باشد. فرره معتقد بود که آموزش می‌تواند ابزار قدرتمندی برای تغییرات اجتماعی باشد و برای ایجاد جامعه‌ای عادلانه و منصف ضروری است. او استدلال کرد که آموزش باید برای همه افراد، صرفنظر از پیشینه یا موقعیت اجتماعی آن‌ها قابل دسترسی باشد و باید از آن‌ها برای توانمندسازی مردم برای کنترل زندگی خود و به چالش کشیدن ساختارهای ظالمانه استفاده شود که توان بالقوه آن‌ها را محدود کند (15).

برخورداری همگان از فرصت‌های آموزشی برابر می‌تواند در سطوح طبقات اجتماعی-اقتصادی افراد متفاوت باشد. آموزش و پرورش به طور مستقیم می‌تواند آینده‌ی کودکان را تحت تأثیر قرار دهد. در جوامع امروزی این نهاد از طریق فرایند تخصیص و گزینش به عنوان مهم‌ترین عامل قشربندی اجتماعی محسوب می‌شود که به تثبیت نابرابری در داخل و میان جوامع کمک می‌کند (2). راه نجات و همکاری (۱۴۰۳)، در پژوهشی تحت عنوان «بررسی عدالت آموزشی در پرتو قانون تأسیس و اداره مدارس و مراکز آموزشی و پرورشی غیردولتی» دریافتند که اگرچه ذی‌نفعان آموزشی غیردولتی باور داشتند که اجرای قانون تأسیس اداره مراکز آموزشی و پرورشی غیردولتی، به توسعه عدالت آموزشی در سطح شهر کمک زیادی می‌کند اما در عین حال سایر نیازهای مدارس دولتی کرمان نادیده گرفته می‌شود و در نتیجه قانون یاد شده به عدالت آموزشی، صرفاً نگاهی تک بعدی دارد (16). اصغری بهمیری (۱۴۰۲) در پژوهشی نتیجه گرفت در میزان دسترسی فراگیران به آموزش با کیفیت، میزان تخصیص اعتبارات و آموزش مهارت‌های اساسی تفاوت و در تأکید بر اصول اخلاقی نرخ خالص ثبت نام و عزم توسعه زیرساخت‌ها در اسناد بالادستی بین دو کشور در بحث عدالت آموزشی شباهت وجود دارد (1). روشان و همکاری (۱۴۰۲) در پژوهشی بیان کرد که عدالت آموزشی بر عملکرد شغلی معلمان تأثیر مثبت و معنی داری دارد و مدل بدست آمده یک مدل با برازش و درجه تناسب مورد قبول می‌باشد (17). احمدی و همکاری (۱۴۰۲) در مطالعه‌ای

¹ John Dewey

² Bell Hooks

بیان کردن که مفهوم عدالت آموزشی در دبیرستان‌های غیردولتی در مقایسه با دبیرستان‌های دولتی به معنای برخورداری برابر از نظر دسترسی آموزشی، امکانات آموزشی و عملکرد نظام آموزشی اگرچه در سطح خرد و عرصه‌های آموزش، مدیریت و فرصت‌های اجتماعی مطلوب عمل کرده است، اما آموزش به عنوان یک کالای اقتصادی در سایر عرصه‌های فرهنگی و اجتماعی به بروز و تداوم شکاف طبقاتی و اجتماعی بین افراد منجر شده است (18). کاکای و همکاران (۱۴۰۰) در پژوهشی نتیجه گرفتند عدالت آموزشی بر عملکرد تحصیلی، رضایت از تحصیل و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان تأثیر معنی داری دارد (19). قریشی و همکاران (۱۴۰۰) در پژوهشی نتیجه گرفتند الگوی عدالت توزیعی از سه بعد امکانات آموزشی، امکانات کمک آموزشی و تجهیزات فیزیکی تشکیل شده است (20). در بخش کمی نیز، وضعیت عدالت آموزشی، در مؤلفه‌های کمک آموزشی و تجهیزات فیزیکی پایین‌تر از حد متوسط و در مؤلفه‌ی امکانات آموزشی بالاتر از حد متوسط بوده است. ترکاشوند و همکاران (۱۴۰۰) در پژوهشی بیان کردند که شکاف دیجیتالی در سه سطح قابل بررسی است: محلی، ملی و جهانی. در هر سه سطح، چهار عنصر در شکاف دیجیتال دخیل هستند که عبارتند از: آموزش، اقتصاد، حکمرانی و فرهنگ (21). لذا برای برون رفت از شکاف دیجیتال و تحقق عدالت آموزشی در نظام آموزشی کشور باید ابتدا شکاف‌ها را شناسایی کرد و سپس نسبت به برطرف کردن آن‌ها اقدام نمود.

پاهنگ و همکاران (۲۰۱۷) در تحقیقی نتیجه گرفتند که میانگین وضعیت موجود کیفیت مدارس در مقوله‌های: ویژگی‌های معلم، مدیر، دانش‌آموزان، روابط انسانی، خانواده، منابع و روش تدریس به صورت معناداری بالاتر از میانگین متوسط جامعه و در وضعیت مطلوب است. دو عامل امکانات و تجهیزات و اهداف و محتوای آموزشی پایین‌تر از متوسط و نامطلوب بودند (22). پن و همکاران (۲۰۱۸)، در پژوهشی نتیجه گرفتند که رعایت و ترویج عدالت توزیعی و رویه‌ای به بهبود عملکرد کمک می‌کند و موجب بهبود روابط فردی و سازمانی می‌شود و اثربخشی سازمان را ارتقا می‌دهد (23). شیخ و همکاران (۲۰۲۳) در پژوهشی بیان کردند که مقوله‌های اصلی آموزش مجازی عدالت محور، توسعه آموزش مجازی در مناطق روستایی، ارتقاء مهارت‌های دیجیتالی معلمان، عدالت محوری در رسانه‌های اجتماعی، ارتقاء مهارت‌های فناورانه دانش‌آموزان، فرهنگ سازی آموزش مجازی، سیستم فراگیر نظارتی آموزش مجازی سیستم ارزیابی عملکرد آموزش مجازی، درک شکاف‌های مرتبط با امکانات زیرساختی آموزش الکترونیک و برنامه ریزی آموزش مجازی، عناصر اصلی عدالت آموزشی هستند (24). کاپابل (۲۰۲۲) در پژوهشی نتیجه گرفتند که مبارزه با نژادپرستی، زیر سؤال بردن هنجارها/ارزش‌های مسلط، و پذیرش هویت‌های فرهنگی متمایز باید مؤلفه‌های عمل عدالت آموزشی باشد (25).

در مورد ضرورت عدالت آموزشی باید گفت، عدالت محور اصلی توسعه است که چنانچه در حوزه آموزش عدالت به معنای واقعی جریان یابد می‌توان شاهد توسعه کمی و کیفی آموزش بود. عراق سالیان درازی درگیر جنگ و منازعات داخلی و بیرونی بوده که همین بر روی نظام آموزشی اثرات منفی برجای گذاشته است. بر این اساس هدف اصلی این پژوهش طراحی و اعتباربخشی الگوی عدالت آموزشی برای آموزش و پرورش کشور عراق است.

پژوهش حاضر بر حسب هدف از نوع تحقیقات کاربردی است زیرا هدف پژوهش، تدوین الگوی عدالت آموزشی برای آموزش و پرورش کشور عراق بوده است. همچنین روش پژوهش حاضر از لحاظ شیوه جمع آوری داده‌ها توصیفی از نوع پیمایشی می‌باشد. جامعه آماری در بخش کمی پژوهش شامل کلیه معلمان آموزش و پرورش کشور عراق به تعداد ۱۱۲۲۳۴۵ نفر بوده است. از این تعداد مطابق با جدول کرجسی و مورگان (۱۹۷۰) تعداد ۳۸۴ نفر برای شرکت در پژوهش انتخاب شدند. روش نمونه‌گیری در پژوهش حاضر نمونه‌گیری خوشه‌ای بوده است. بدین صورت پنج استان از استان‌های شمال، جنوب، شرق، غرب و مرکز عراق شامل بغداد، المثنی، کرکوک، واسط و کربلا انتخاب شده و پرسشنامه به ادارات کل هر استان ارسال و پس از تکمیل جمع آوری شده است. ابزار گردآوری داده‌ها در بخش کمی پژوهش (پیمایش) پرسشنامه محقق ساخته بوده است. پرسشنامه بر مبنای مفاهیم و مقوله‌های شناسایی شده در مرحله کیفی پژوهش تهیه و در مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت تنظیم گردید. به منظور بررسی روایی ابزار سنجش در مرحله کمی پژوهش از دو روش اعتبار محتوا (روایی صوری) و اعتبار سازه (رویکرد تحلیل عاملی تأییدی) استفاده گردید. به این معنا که جهت احراز روایی ابزار سنجش (پرسشنامه) مربوط به سنجش ابعاد و مؤلفه‌های عدالت آموزشی ضمن استفاده از شیوه اعتبار صوری از روایی سازه و رویکرد تحلیل عاملی تأییدی استفاده گردید. همچنین، در این پژوهش نیز جهت بررسی پایایی ابزار متغیرهای اصلی پژوهش و مؤلفه‌های آن‌ها از شاخص‌های ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها نیز از رویکرد تحلیل عاملی تأییدی با نرم افزار Amos استفاده شد.

یافته‌ها

با توجه به نمونه آماری، وضعیت متغیرهای جمعیت‌شناختی پاسخگویان در جدول (۱) ارائه شده است.

جدول ۱. وضعیت متغیرهای جمعیت‌شناختی پاسخگویان

شاخص‌های آماری	فراوانی	درصد فراوانی
زن	۱۸۱	۴۸/۶
مرد	۱۹۹	۵۲/۴
سن		
۳۵ سال و کمتر	۷۷	۲۰/۳
۳۶ تا ۴۵ سال	۱۵۱	۳۹/۷
بیشتر از ۴۵ سال	۱۵۲	۴۰
سابقه خدمت		
۱ تا ۱۰ سال	۱۴۱	۳۷/۱
۱۱ تا ۲۰ سال	۱۵۷	۴۱/۳
بیشتر از ۲۰ سال	۸۲	۲۱/۵
میزان تحصیلات		
کاردانی	۵۵	۱۴/۴
کارشناسی	۲۷۱	۷۱/۳
کارشناسی ارشد و بالاتر	۵۴	۱۴/۲

۴۸/۶ درصد شرکت کنندگان در پژوهش زن و ۵۲/۴ درصد از شرکت کنندگان مرد هستند. ۲۰/۳ درصد از شرکت کنندگان در پژوهش در سن ۳۵ سال و کمتر، ۳۹/۷ درصد از شرکت کنندگان در پژوهش در سن ۳۶ تا ۴۵ سال و ۴۰ درصد از شرکت کنندگان در پژوهش در سن بیشتر از ۴۵ سال دارند. ۳۷/۱ درصد از شرکت کنندگان دارای سابقه خدمت ۱ تا ۱۰ سال، ۴۱/۳ درصد از شرکت کنندگان دارای سابقه خدمت ۱۱ تا ۲۰ سال، ۲۱/۵ درصد از شرکت کنندگان دارای سابقه خدمت بالاتر از ۲۰ سال هستند. همچنین، ۱۴/۴ درصد از شرکت کنندگان دارای مدرک کاردانی، ۷۱/۳ درصد دارای مدرک کارشناسی و ۱۴/۲ درصد دارای مدرک کارشناسی ارشد و بالاتر هستند. در جدول (۲) آمار توصیفی شامل میانگین، انحراف معیار، کشیدگی و چولگی مربوط به متغیرها ارائه شده است.

جدول ۲. آمار توصیفی مربوط به متغیرهای مدل عدالت آموزشی

ردیف	مفاهیم	میانگین	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی
۱	توجه یکسان به دانش آموزان صرف نظر از قومیت، نژاد، مذهب و فرهنگ	۴.۲۷۱۱	۰.۶۸۷۳۹	-۰.۹۰۰	۱.۹۴۰
۲	برابری در تعامل با دانش آموزان	۴.۴۱۵۸	۰.۷۳۰۶۱	-۱.۶۰۳	۴.۱۲۵
۳	اختصاص زمان مساوی برای هر یک از دانش آموزان	۴.۲۷۸۹	۰.۷۵۲۱۹	-۰.۹۹۵	۱.۳۶۲
۴	رفتار عادلانه با دانش آموزان	۴.۱۶۸۴	۰.۸۶۱۴۰	-۰.۹۵۴	۰.۶۱۲
۵	پرهیز از کاربرد کلیشه‌های جنسیتی در رابطه با دانش آموزان	۳.۹۶۳۲	۰.۹۱۵۲۵	-۰.۷۹۹	۰.۵۲۶
۶	احترام به استقلال شخصی همه دانش آموزان	۳.۹۱۵۸	۰.۹۴۶۱۸	-۰.۸۴۶	۰.۴۹۶
۷	برخورداری یکسان معلمان از فرصت‌های توسعه حرفه ای	۳.۸۱۸۴	۰.۹۶۹۸۲	-۰.۷۴۶	۰.۲۲۴
۸	توزیع عادلانه پاداش‌ها برای معلمان	۳.۸۷۱۱	۰.۹۵۰۸۸	۰.۹۰۶	۰.۶۲۰
۹	تعادل در تخصیص وظایف و مسئولیت‌ها	۳.۹۳۶۸	۰.۹۲۲۴۳	-۰.۹۹۰	۰.۸۵۰
۱۰	عدالت در جبران خدمات بر حسب میزان مشارکت	۴.۰۵۲۶	۰.۷۷۰۴۱	-۱.۰۳۰	۱.۷۸۳
۱۱	عدالت در پرداخت حقوق مساوی	۴.۲۱۳۲	۰.۶۴۱۰۲	-۰.۸۸۹	۲.۷۰۸
۱۲	عدالت در انتخاب و انتصاب مدیران	۴.۱۸۴۲	۰.۶۴۷۹۲	-۰.۷۸۳	۱.۸۱۸
۱۳	توجه به استانداردهای مدیریتی و شایسته‌گزینی	۴.۲۴۴۷	۰.۶۶۶۳۶	-۰.۸۰۸	۱.۴۰۲
۱۴	توزیع عادلانه فرصت انتخاب برای سمت مدیریت	۴.۱۶۸۴	۰.۸۰۷۶۵	-۱.۰۴۱	۱.۰۲۶
۱۵	توزیع عادلانه فرصت مشارکت در برنامه‌های توسعه مدیریت برای کلیه افراد	۴.۰۵۷۹	۰.۸۷۵۸۴	-۰.۹۶۶	۰.۶۱۵
۱۶	عدالت در انتظارات و پاسخگویی	۳.۸۷۶۳	۰.۹۴۶۰۲	-۰.۷۰۹	-۰.۲۲۰
۱۷	حق انتخاب برابر برای والدین در گزینش نوع مدرسه	۴.۰۹۲۱	۰.۹۲۷۱۳	-۰.۹۲۳	۰.۱۷۸
۱۸	دسترسی عادلانه والدین به انواع شیوه‌ها و روش‌های یادگیری	۴.۳۴۷۴	۰.۸۱۸۸۹	-۱.۳۵۶	۱.۸۲۰
۱۹	امکان عضویت در انجمن‌های مدرسه برای کلیه والدین	۴.۴۵۰۰	۰.۷۵۱۵۲	-۱.۶۲۹	۳.۲۶۶
۲۰	امکان مشارکت فکری، عاطفی و آموزشی برای کلیه والدین	۴.۵۳۱۶	۰.۶۸۲۶۶	-۱.۶۹۰	۳.۶۵۸
۲۱	فرصت برابر برای نظارت بر امور آموزشی	۴.۲۰۵۳	۰.۸۴۷۱۴	-۱.۰۸۵	۰.۹۲۶
۲۲	امکان دسترسی برابر والدین به سامانه‌های پاسخگویی و شکایت از مدرسه	۴.۲۶۳۲	۰.۸۴۰۴۱	-۱.۰۶۵	۰.۷۱۵
۲۳	عدالت در برخورداری کلیه والدین از شبکه‌های اجتماعی مرتبط با مدرسه	۴.۰۲۳۷	۰.۸۸۴۹۲	-۰.۹۴۲	۰.۸۳۷
۲۴	ایجاد پهنای باند برای پیگیری و آگاهی از امور آموزشی برای کلیه والدین	۳.۹۲۳۷	۰.۹۰۵۵۵	-۰.۷۹۲	۰.۴۹۴
۲۵	برگزاری کلاس‌های آموزشی خانواده برای کلیه والدین	۳.۹۱۳۲	۰.۹۴۴۵۵	-۰.۸۶۵	۰.۴۵۹
۲۶	در اختیار قرار گرفتن محتوای آموزشی برای همه دانش آموزان	۳.۷۵۲۶	۰.۹۹۷۰۲	-۰.۸۲۱	۰.۴۰۷
۲۷	امکان برخورداری تمامی معلمان از منابع آموزشی جدید و به روز	۳.۵۲۶۳	۱.۰۳۳۴۰	-۰.۵۱۱	-۰.۳۶۴
۲۸	برخورداری معلمان و دانش آموزان از محتوای آموزشی متناسب با نیازها و ویژگی‌های محلی - منطقه‌ای	۳.۴۶۸۴	۰.۹۷۲۷۴	-۰.۶۸۹	۰.۰۷۶
۲۹	دسترسی کلیه معلمان و دانش آموزان به منابع کمک آموزشی	۳.۲۸۹۸	۱.۰۵۲۹۰	-۰.۴۵۰	-۰.۶۱۷
۳۰	دسترسی برابر به منابع آموزشی در زمان مقرر	۳.۱۴۷۴	۱.۰۵۷۳۹	-۰.۲۹۷	-۰.۸۱۴

۳۱	فراهم کردن تجارب آموزشی برای کلیه دانش آموزان	۲.۹۷۸۹	۱.۱۱۵۷۷	-۰.۰۸۴	-۱.۰۳۳
۳۲	فراهم کردن تجارب آموزشی برای کلیه معلمان	۳.۰۷۱۱	۱.۰۷۳۸۹	-۰.۱۶۸	-۱.۰۵۷
۳۳	استفاده از سیستم نمره دهی عادلانه	۳.۲۸۴۲	۱.۱۰۳۲۵	-۰.۴۰۳	-۰.۷۵۵
۳۴	ارائه فرصت مشارکت برای همه دانش آموزان برای تبادل نظر در امور آموزشی	۳.۱۷۳۷	۱.۱۳۰۶۹	-۰.۲۰۳	-۰.۹۵۰
۳۵	حق انتخاب نوع آموزش متناسب با استعدادها و توانایی های دانش آموزان	۳.۷۰۰۰	۱.۰۶۲۴۳	۰.۶۹۲	-۰.۲۲۹
۳۶	عدالت در زمان اختصاص یافته به هر دانش آموز در فرایند یادگیری	۳.۵۴۷۴	۱.۱۶۲۴۶	-۰.۴۶۵	-۰.۹۳۱
۳۷	فراهم کردن محیط کلاس شاد و لذت بخش برای تمامی دانش آموزان	۳.۹۱۵۸	۱.۰۰۳۰۴	-۰.۹۳۴	۰.۳۰۲
۳۸	برخورداري تمامی دانش آموزان از تجارب ضمنی معلمان	۳.۹۶۰۵	۰.۹۳۳۷۰	-۱.۰۵۵	۰.۸۳۰
۳۹	برابری معلمان در دسترسی به فرصت های پژوهشی	۳.۹۲۸۹	۰.۹۶۵۲۰	-۱.۰۴۳	۰.۷۳۱
۴۰	اختصاصی بودجه پژوهشی مساوی به کلیه مدارس	۴.۰۳۴۲	۰.۸۶۹۵۳	-۱.۰۳۵	۱.۰۶۵
۴۱	تقسیم عادلانه طرح های پژوهشی بین کلیه معلمان	۳.۹۲۱۱	۱.۰۰۳۴۷	-۰.۸۹۶	۰.۳۰۲
۴۲	برخورداري دانش آموزان از نسبت استاندارد فضای اختصاص یافته به هر دانش آموز	۳.۶۵۰۰	۱.۰۰۱۹۱	-۰.۵۹۹	-۰.۱۴۱
۴۳	توزیع عادلانه محرک های محیطی مناسب برای همه دانش آموزان	۳.۶۰۰۰	۱.۰۱۵۹۷	-۰.۵۶۲	-۰.۳۶۹
۴۴	برخورداري کلیه مدارس از شاخص های ارگونومی	۳.۵۹۲۱	۰.۹۹۳۰۸	-۰.۵۹۰	-۰.۱۸۵
۴۵	برخورداري کلیه مدارس از تجهیزات و لوازم آموزشی و کمک آموزشی	۳.۴۱۳۲	۱.۰۳۰۰۷	-۰.۴۴۲	-۰.۶۳۰
۴۶	امکان استفاده دانش آموزان با نیازهای خاص از فضای آموزشی	۳.۴۲۶۳	۱.۰۳۱۱۰	-۰.۴۳۳	-۰.۶۰۳
۴۷	شاداب سازی محیطی کلیه مدارس	۳.۴۴۲۱	۰.۹۵۲۳۳	-۰.۳۹۵	-۰.۷۱۶
۴۸	برابری در پرداخت مشوق های مالی به معلمان و مدیران	۳.۶۰۲۶	۰.۹۱۱۶۶	-۰.۶۴۳	-۰.۰۷۸
۴۹	توزیع عادلانه وام ها و کمک هزینه های تحصیلی برای کلیه دانش آموزان	۳.۶۰۲۶	۰.۹۰۰۰۱	-۰.۵۹۴	-۰.۲۳۲
۵۰	دسترسی برابر همه مدیران و معلمان به برنامه های رفاهی - تفریحی	۳.۷۱۵۸	۰.۸۳۹۸۲	-۰.۸۲۱	۰.۷۵۶
۵۱	دسترسی برابر همه دانش آموزان به امکانات ورزشی - تفریحی	۳.۵۸۱۶	۰.۹۵۸۸۸	-۰.۵۷۷	-۰.۲۳۲
۵۲	امکان شرکت کلیه معلمان در برنامه های سلامت روان	۳.۵۶۵۸	۰.۹۴۰۶۶	-۰.۶۶۰	۰.۰۲۵
۵۳	امکان استفاده کلیه دانش آموزان از خدمات مشاوره ای رایگان	۳.۳۲۱۱	۱.۰۶۸۶۶	-۰.۲۶۴	-۰.۸۳۷
۵۴	حق برابر دانش آموزان بی سرپرست و بی بضاعت از امکانات مالی مدرسه	۳.۳۹۴۷	۱.۱۰۲۸۳	-۰.۴۳۹	-۰.۵۲۱
۵۵	فراهم کردن تسهیلات ویژه برای دانش آموزان استثنایی	۳.۴۲۳۷	۱.۰۵۳۶۹	-۰.۵۴۶	-۰.۳۸۹
۵۶	برخورداري کلیه معلمان و مدیران و دانش آموزان از معاینات دوره ای پزشکی و بهداشت روان	۳.۵۳۴۲	۱.۰۰۲۰۵	-۰.۷۳۵	۰.۱۱۹
۵۷	برخورداري کلیه دانش آموزان و کادر آموزشی مدرسه از شناسنامه سلامت و پرونده بهداشتی	۳.۵۶۰۵	۰.۹۲۹۷۳	-۰.۶۶۳	۰.۳۴۲
۵۸	برخورداري عادلانه مدارس از بودجه اختصاص داده شده دولتی	۳.۵۵۵۳	۰.۹۲۴۳۷	-۰.۶۷۷	۰.۵۵۰
۵۹	فراهم کردن امکانات حضور کلیه دانش آموزان در باشگاه ها، انجمن ها و کتابخانه های عمومی	۳.۴۲۱۱	۰.۹۵۹۱۰	-۰.۵۶۷	۰.۰۶۵
۶۰	فراهم کردن امکان حضور همه کودکان در طبیعت به منظور تجربه ورزشی از محیط زندگی واقعی	۳.۴۶۸۴	۰.۹۷۲۷۴	-۰.۷۲۳	۰.۲۸۷
۶۱	پذیرش دانش آموزان در مدرسه خارج از کلیشه های جنسیتی، قومی - نژادی	۳.۴۷۶۳	۰.۹۳۱۴۰	-۰.۶۸۹	۰.۰۹۶
۶۲	پذیرش معلمان و مدیران (کادر آموزشی) در مدرسه خارج از کلیشه های جنسیتی، قومی - نژادی	۳.۴۴۷۴	۰.۹۴۷۰۸	-۰.۶۲۵	-۰.۰۹۵
۶۳	اتخاذ رویه شفاف برای گزینش دانش آموزان و اطلاع رسانی همگانی و عمومی	۳.۴۳۴۲	۰.۹۳۵۰۳	-۰.۵۱۸	-۰.۴۴۲
۶۴	اتخاذ رویه شفاف برای گزینش کادر آموزشی و اطلاع رسانی همگانی و عمومی	۳.۳۶۰۵	۰.۹۶۸۶۵	-۰.۳۵۴	-۰.۵۸۷
۶۵	توزیع عادلانه معلمان برای مناطق آموزشی و مدارس (برخوردار، نیمه برخوردار، کم برخوردار)	۳.۲۸۹۵	۰.۹۹۸۸۹	-۰.۳۰۲	-۰.۶۹۵
۶۶	فراهم کردن فرایند بسط انتخاب محل کار برای کادر آموزشی در همه سطوح	۳.۲۵۷۹	۱.۰۳۰۸۳	-۰.۳۳۰	-۰.۶۹۳
۶۷	توزیع عادلانه دانش آموزان در رشته های مختلف تحصیلی	۳.۲۸۱۶	۰.۹۸۶۵۵	-۰.۴۰۶	-۰.۵۳۷
۶۸	امکان ارتقاء برای کلیه اعضای کادر آموزشی در نردبان شغلی به دور از غرض ورزی و تعصب	۳.۲۲۸۹	۰.۹۹۴۸۲	-۰.۲۷۸	-۰.۵۶۵
۶۹	استفاده از سیستم های عادلانه ارزیابی عملکرد برای همه معلمان	۳.۳۱۳۲	۰.۹۹۰۳۷	-۰.۵۴۶	-۰.۳۰۱
۷۰	وضع شاخص های عادلانه برای ارزیابی عملکرد کلیه عوامل کادر آموزشی	۳.۳۲۸۹	۰.۹۶۹۰۲	-۰.۴۳۶	-۰.۲۹۲
۷۱	وجود رویه های شفاف برای ارتقاء شغلی	۳.۵۲۶۳	۰.۸۹۶۶۹	-۰.۷۹۷	۰.۴۳۵
۷۲	سهیم کردن کلیه عوامل کادر آموزشی در موفقیت های سازمانی	۳.۶۷۶۳	۰.۸۱۰۸۵	-۰.۹۸۶	۱.۱۶۶
۷۳	امکان دستیابی همه دانش آموزان به موفقیت شغلی	۳.۶۱۳۲	۰.۸۶۵۸۵	-۰.۸۸۰	۰.۵۶۴
۷۴	رعایت عدالت و انصاف در نمره دهی و ارزیابی عملکرد دانش آموزان	۳.۶۳۴۲	۰.۸۴۱۹۵	-۰.۸۷۳	۰.۴۷۱
۷۵	در نظر گرفتن ملاک های پیشرفت تحصیلی با توجه به استعدادها، علایق، توانمندی ها و تفاوت های فردی دانش آموزان	۳.۶۴۲۱	۰.۸۳۰۳۷	-۰.۸۶۲	۰.۵۲۱

۰.۹۷۹	-۰.۹۷۸	۰.۸۵۰۴۸	۳.۶۱۳۲	عدم غرض‌ورزی در انتخاب دانش‌آموزان برتر و ممتاز آموزشی	۷۶
-۰.۰۷۷	-۰.۶۷۹	۰.۹۶۹۳۶	۳.۴۱۳۲	در نظر گرفتن شرایط دانش‌آموزان خاص (استثنایی، پیش‌فعال و...)	۷۷
-۰.۳۲۳	-۰.۵۹۸	۱.۰۲۹۷۵	۳.۳۶۳۲	طراحی سیستم پیشرفت تحصیلی برای دانش‌آموزان با نیازهای ویژه (معلولان جسمی - حرکتی)	۷۸
-۰.۳۷۴	-۰.۵۸۷	۱.۰۴۴۹۵	۳.۳۴۴۷	توجه به تمام جنبه‌های وجودی کودکان برای همه دانش‌آموزان صرف‌نظر از طبقه اجتماعی، خانوادگی و...	۷۹
۰.۳۸۰	-۰.۸۹۶	۰.۹۷۰۲۵	۳.۵۷۶۳	عدالت‌ورزی در تنظیم سیاست‌های آموزشی متناسب با مناطق	۸۰
۰.۹۱۷	-۰.۷۵۱	۰.۷۶۷۰۳	۳.۸۰۷۹	رعایت عدالت در واگذاری رشته‌های مختلف تحصیلی به مدارس	۸۱
۰.۹۹۸	-۰.۸۳۴	۰.۷۹۷۳۸	۳.۸۰۷۹	توجه به حوزه‌های تاریخی و فرهنگی مدارس در سیاست‌گذاری آموزشی	۸۲
-۰.۳۲۰	-۰.۴۷۴	۰.۸۸۷۲۶	۳.۶۱۰۵	رعایت عدالت در واگذاری سطوح اختیار به مدیران	۸۳
-۰.۳۴۷	-۰.۵۳۵	۱.۰۲۰۴۸	۳.۴۷۱۱	رعایت عدالت در واگذاری مسئولیت‌ها و پرهیز از ایجاد گرانباری شغلی	۸۴
۰.۲۳۱	-۰.۶۵۶	۰.۹۰۶۴۴	۳.۵۹۷۴	تنظیم سیستم‌های عادلانه برای راه‌یابی فارغ‌التحصیلان مراکز آموزشی روستایی به مدارس متوسطه و بالاتر	۸۵
-۰.۱۹۱	-۰.۵۸۱	۱.۰۱۰۴۱	۳.۴۸۶۸	اتخاذ سیاست‌های عادلانه برای اجرای آموزش یکسان و نظام مند به منظور جلوگیری از مهاجرت نخبگان	۸۶
۱.۳۱۵	-۱.۰۰۸	۰.۸۳۰۰۲	۳.۸۱۵۸	تنظیم سیاست‌های مرتبط با اشتغال فارغ‌التحصیلان به طور یکسان و عادلانه	۸۷
۰.۸۹۹	-۰.۸۹۷	۰.۸۴۱۲۲	۳.۸۰۲۶	تعیین استانداردهای سطح بالا برای تمامی دانش‌آموزان	۸۸
۰.۶۲۰	-۰.۸۴۷	۰.۸۶۰۵۸	۳.۷۶۳۲	تنظیم سیاست‌گذاری‌های سازوکار پاسخگویی بالا در تمام مناطق آموزشی	۸۹
۱.۹۰۱	-۰.۹۶۴	۰.۸۵۶۲۰	۳.۸۴۴۷	عرضه آموزشی ابتدایی با هزینه منطقی و قابل قبول در همه مناطق	۹۰
۰.۶۸۲	-۰.۸۸۳	۰.۹۲۰۲۷	۳.۶۹۲۱	سیاست عادلانه برای تأمین همگانی آموزش متوسطه در اشکال گوناگون آن	۹۱
۲.۰۹۷	-۱.۰۸۱	۰.۷۷۹۹۵	۳.۹۶۵۸	تدارک معیارهای آموزشی هم سطح، یکسان و برابر برای تمامی مؤسسات آموزش دولتی	۹۲
۱.۲۷۸	-۰.۹۵۶	۰.۸۲۶۹۶	۳.۸۲۳۷	سیاست ترغیب و ترویج آموزش اشخاص محروم از آموزش ابتدایی برای کلیه افراد واجب‌التعلیم	۹۳
۰.۹۹۲	-۰.۶۹۱	۰.۷۰۵۷۷	۳.۹۷۶۳	تدوین سیاست‌های عادلانه در راستای متوازن بین آموزش کلاسیک و آموزش مهارت‌های زندگی برای همه دانش‌آموزان	۹۴
۰.۹۸۶	-۰.۷۲۶	۰.۷۳۹۶۷	۳.۸۸۹۵	سیاست عادلانه تعمیم آموزش فنی و حرفه‌ای متوسطه در تمامی مناطق	۹۵
۱.۲۷۱	-۰.۶۸۵	۰.۷۰۴۲۴	۳.۹۹۷۴	توزیع برابر فرصت برای رسیدگی به مسائل قضایی دانش‌آموزان و کادر آموزشی	۹۶
۱.۲۴۴	-۰.۷۸۵	۰.۷۵۳۴۴	۴.۰۴۷۴	برخورداری تمامی دانش‌آموزان از حق بررسی بزه در دادگاه‌های غیرعلنی	۹۷
۱.۳۱۸	-۰.۹۴۱	۰.۸۳۹۸۵	۳.۹۵۷۹	برخورداري کلیه دانش‌آموزان و کادر آموزشی از نمایندگان ویژه حقوقی در شرایط ارتکاب جرم	۹۸
۰.۶۷۴	-۰.۷۸۴	۰.۸۰۵۳۸	۳.۹۷۸۹	برابری و عدم تبعیض دانش‌آموزان و کادر آموزشی در برابر قانون صرف‌نظر از قومیت، جنسیت و نژاد	۹۹
۰.۹۷۸	-۰.۸۸۸	۰.۸۴۲۷۲	۳.۷۸۹۸	برابری دانش‌آموزان و معلمان در مواجهه با قوانین مرتبط با سوء استفاده جنسی	۱۰۰

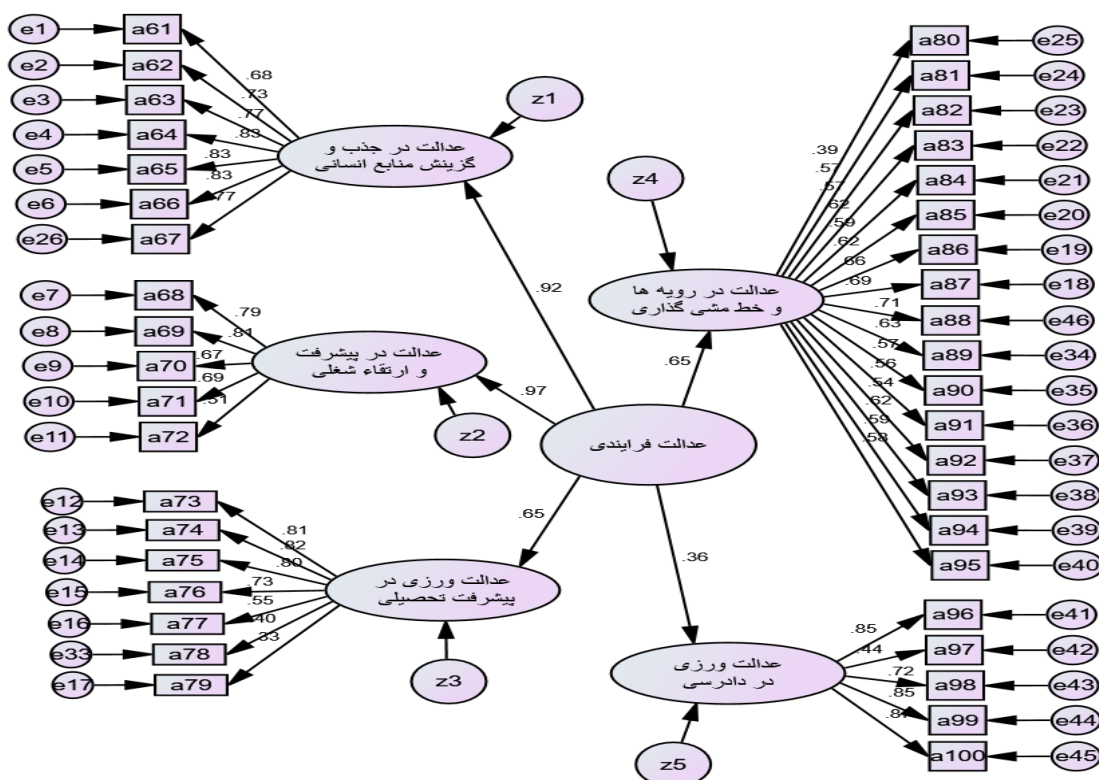
از تحلیل عاملی تاییدی با استفاده از نرم‌افزار Amos26 جهت روایی سازه پرسشنامه استفاده گردید.

در جدول (۳) شاخص‌های مناسب بودن برازش مدل تحلیل عاملی تاییدی مرتبه دوم سازه عدالت فرآیندی را نشان می‌دهد.

جدول ۳. بررسی شاخص برازش مدل تحلیل عاملی تاییدی مقوله اصلی عدالت فرآیندی

نام شاخص	مقدار استاندارد شاخص	مقدار شاخص در مدل موردنظر	نتیجه‌گیری
$\frac{\chi^2}{df}$	کمتر از ۵	۲/۸۷۴	برازش مدل مناسب است
IFI	بیشتر و یا نزدیک ۰/۹	۰/۹۲۱	برازش مدل مناسب است
NFI	بیشتر و یا نزدیک ۰/۹	۰/۹۲۰	برازش مدل مناسب است
TLI	بیشتر و یا نزدیک ۰/۹	۰/۹۱۸	برازش مدل مناسب است
CFI	بیشتر و یا نزدیک ۰/۹	۰/۹۳۵	برازش مدل مناسب است
RMSEA	کمتر از ۰/۱	۰/۰۹۷	برازش مدل مناسب است

یکی از شاخص‌های عمومی برای به حساب آوردن پارامترهای آزاد در محاسبه شاخص برازش، کای اسکور بهنجار یا نسبی است که از تقسیم مقدار کای اسکور بر درجه آزادی مدل محاسبه می‌شود. اغلب مقادیر بین ۲ تا ۳ را برای این شاخص قابل قبول می‌دانند با این حال دیدگاه‌ها در این باره متفاوت است، شوماخر و لوملکس (۱۳۸۸) مقادیر بین ۱ تا ۵، کارمینزر و مک ایور (۱۹۸۱) مقادیر بین ۲ تا ۳، اولمن (۲۰۰۱) مقادیر ۱ تا ۲ و کلاین (۲۰۰۵) مقادیر بین ۱ تا ۳ را قابل قبول می‌دانند.

شکل ۱. مدل تحلیل عاملی تاییدی مرتبه دوم مقوله اصلی عدالت فرآیندی

خروجی (شکل ۱) نرم‌افزار نشان می‌دهد روابط میان متغیرهای آشکار (گویه‌ها) با متغیرهای پنهان (عدالت در حوزه منابع انسانی) و ضرائب استاندارد (بارهای عاملی) هر یک از سوالات ارائه شده است. همانطور که در مشاهده می‌گردد تمامی بارهای عاملی ابعاد پرسشنامه بالاتر از ۰/۳ بدست آمد و مورد تایید قرار گرفت.

جدول ۴. روابط مفاهیم با مقوله‌های فرعی در مقوله اصلی عدالت فرآیندی

نتیجه	سطح معناداری	بار عاملی	سؤالات	سطح معناداری	بار عاملی	مفاهیم اولیه
مناسب	۰/۰۰۱	۰/۶۸۲	سؤال ۶۱	۰/۰۰۱	۰/۹۱۶	عدالت در جذب و گزینش منابع انسانی
مناسب	۰/۰۰۱	۰/۷۲۸	سؤال ۶۲			
مناسب	۰/۰۰۱	۰/۷۶۸	سؤال ۶۳			
مناسب	۰/۰۰۱	۰/۸۲۶	سؤال ۶۴			
مناسب	۰/۰۰۱	۰/۸۳۰	سؤال ۶۵			

مناسب	۰/۰۰۱	۰/۸۳۲	سؤال ۶۶			
مناسب	۰/۰۰۱	۰/۷۷۱	سؤال ۶۷			
مناسب	۰/۰۰۱		سؤال ۶۸	۰/۰۰۱	۰/۹۷۰	عدالت در پیشرفت و ارتقاء شغلی
مناسب	۰/۰۰۱	۰/۷۸۶	سؤال ۶۹			
مناسب	۰/۰۰۱	۰/۸۱۲	سؤال ۷۰			
مناسب	۰/۰۰۱	۰/۶۹۴	سؤال ۷۱			
مناسب	۰/۰۰۱	۰/۵۰۹	سؤال ۷۲			
مناسب	۰/۰۰۱	۰/۸۰۶	سؤال ۷۳	۰/۰۰۱	۰/۶۵۰	عدالت ورزشی در پیشرفت تحصیلی
مناسب	۰/۰۰۱	۰/۸۱۸	سؤال ۷۴			
مناسب	۰/۰۰۱	۰/۸۰۴	سؤال ۷۵			
مناسب	۰/۰۰۱	۰/۷۲۸	سؤال ۷۶			
مناسب	۰/۰۰۱	۰/۵۵۰	سؤال ۷۷			
مناسب	۰/۰۰۱	۰/۴۰۱	سؤال ۷۸			
مناسب	۰/۰۰۱	۰/۳۳۵	سؤال ۷۹			
مناسب	۰/۰۰۱	۰/۳۹۴	سؤال ۸۰	۰/۰۰۱	۰/۶۵۲	عدالت در رویه‌ها و خط مشی گذاری
مناسب	۰/۰۰۱	۰/۵۶۶	سؤال ۸۱			
مناسب	۰/۰۰۱	۰/۵۶۹	سؤال ۸۲			
مناسب	۰/۰۰۱	۰/۶۱۷	سؤال ۸۳			
مناسب	۰/۰۰۱	۰/۵۹۰	سؤال ۸۴			
مناسب	۰/۰۰۱	۰/۶۱۹	سؤال ۸۵			
مناسب	۰/۰۰۱	۰/۶۵۶	سؤال ۸۶			
مناسب	۰/۰۰۱	۰/۶۹۲	سؤال ۸۷			
مناسب	۰/۰۰۱	۰/۷۰۷	سؤال ۸۸			
مناسب	۰/۰۰۱	۰/۶۳۳	سؤال ۸۹			
مناسب	۰/۰۰۱	۰/۵۶۶	سؤال ۹۰			
مناسب	۰/۰۰۱	۰/۵۶۲	سؤال ۹۱			
مناسب	۰/۰۰۱	۰/۵۳۸	سؤال ۹۲			
مناسب	۰/۰۰۱	۰/۶۱۹	سؤال ۹۳			
مناسب	۰/۰۰۱	۰/۵۹۰	سؤال ۹۴			
مناسب	۰/۰۰۱	۰/۵۸۳	سؤال ۹۵			
مناسب	۰/۰۰۱	۰/۸۵۱	سؤال ۹۶	۰/۰۰۱	۰/۳۶۳	عدالت ورزشی در دادرسی
مناسب	۰/۰۰۱	۰/۴۴۴	سؤال ۹۷			
مناسب	۰/۰۰۱	۰/۷۲۴	سؤال ۹۸			
مناسب	۰/۰۰۱	۰/۸۵۰	سؤال ۹۹			
مناسب	۰/۰۰۱	۰/۸۶۸	سؤال ۱۰۰			

نتایج جدول (۴) نشان می‌دهد که تمام بارهای عاملی دارای همبستگی متغیرها با عامل هاست. چنانچه این همبستگی‌ها بیشتر از $۰/۶$ باشند (بدون توجه به علامت منفی یا مثبت) به عنوان بارهای عاملی بالا و چنانچه بیشتر از $۰/۳$ باشد به عنوان بارهای عاملی نسبتاً بالا در نظر گرفته می‌شوند، بارهای عاملی کمتر از $۰/۳$ را می‌توان نادیده گرفت.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف ارائه مدل عدالت آموزشی برای آموزش و پرورش کشور عراق انجام شد. بر مبنای نتایج پژوهش، عدالت در حوزه منابع انسانی شامل چهار مقوله عدالت در حوزه دانش‌آموزان، والدین، معلمان و مدیران بود. نتایج پژوهش بیانگر این بود که بارهای عاملی مفاهیم مربوط به این مقوله بالاتر از ۳/۰ است که مورد تأیید قرار گرفت. همچنین بررسی شاخص برآزش مدل تحلیلی عاملی تأییدی مقوله عدالت در حوزه منابع انسانی نشان از مناسب بودن این شاخص‌ها دارد. نتایج تحلیل عامل تأییدی مقوله عدالت در حوزه دانش‌آموزان، والدین، معلمان و مدیران بیانگر این بود که مفاهیم اولیه «دانش‌آموزان» با ضریب مسیر ۰/۹۸ و «معلمان» با ضریب مسیر ۰/۵۲، «مدیران» با ضریب مسیر ۰/۳۵ و «والدین» با ضریب مسیر ۰/۹۲ دارای همبستگی قوی با عامل «عدالت در حوزه منابع انسانی» هستند و شاخص‌هایی قوی جهت اندازه‌گیری آن محسوب می‌شوند. همچنین مقادیر P برای کلیه مفاهیم اولیه این عامل کوچک‌تر از ۰/۰۵ بوده که نشان دهنده ارتباط معنی‌دار هر مقوله با عامل اصلی مرتبه بالاتر از خود می‌باشد.

در تبیین این یافته می‌توان گفت رقابت جهانی، مطالبه‌گری جامعه، پررنگ شدن نقش والدین در جریان آموزش و پویایی شرایط کنونی، سازمان‌های آموزشی را مجبور می‌کند تا به عدالت آموزشی از دریچه دیگری بنگرند. این بدان معناست که سلامت هر جامعه به کیفیت نظام آموزشی آن وابسته است. اگر دانش‌آموزان، ارزش‌ها، هنجارها و مهارت‌های اجتماعی لازم برای شهروندی خوب بودن را نیاموزند و همچنین مهارت‌ها و تخصص لازم برای انجام وظایف فردی و اجتماعی خود را به طور مؤثر و کارآمد فرا نگیرند، واحدهای آموزشی رسالت خود را به انجام نرسانیده‌اند. تحقق این رسالت مستلزم توجه به عدالت در نظام آموزشی است. تقاضای فزاینده برای عدالت و برابری، رقابت‌پذیری، مبارزه علیه طرد اجتماعی در جامعه و بالا بردن تقاضا برای آموزش و پرورش بهینه، هدف‌هایی هستند که بدون بهبود عدالت در ارائه خدمات در آموزش و پرورش رسیدن به آن‌ها میسر نیست.

در تبیین عدالت در حوزه دانش‌آموزان به عنوان مشتریان اصلی نظام آموزشی باید گفت از نقطه‌نظر دسترسی یا برخورداری آموزشی عدالت به معنای رعایت نسبت ثبت‌نام‌کنندگان به کل جمعیت لازم‌التعلیم، محو بی‌سوادی و نفی تبعیض برای طبقات گوناگون دانش‌آموزی مدنظر است. از نقطه نظر منابع، منابعی همچون هزینه سرانه، برنامه‌ها، متون و روش‌های آموزشی و امکانات کمک‌آموزشی که به عنوان درون‌داد در اختیار نظام آموزشی قرار می‌گیرد باید از نسبت عادلانه‌ای برخوردار باشد. عدالت در حوزه عملکرد نظام آموزشی را نیز می‌توان همان تعهد نظام آموزشی به جامعه هدف یعنی دانش‌آموزان تلقی کرد که در میزان گذر از یک دوره به دوره دیگر، افت تحصیلی، بسندگی محتوا و متون آموزشی با نیاز فرد و جامعه، و... بروز می‌کند. در محیط‌های آموزشی زمانی عدالت تحقق می‌یابد که همه دانش‌آموزان صرف نظر از تفاوت‌ها از طریق درون‌دادها و فرایندها در مدرسه، بتوانند اهداف علمی، اعتقادی، اجتماعی و آموزشی را کسب کنند.

در تبیین عدالت در حوزه معلمان می‌توان گفت معلم مهم‌ترین عنصر نظام آموزشی است و با واژگانی همچون ماندگارترین عنصر، عنصر کلیدی تحولات، مهم‌ترین رکن تعلیم و تربیت، محور اصلی پیشرفت نظام تعلیم و تربیت، و مؤثرترین نقش در تربیت نیروی انسانی از آن یاد شده است. کارکردها یا نقش‌هایی که معلم بر عهده دارد، او را به الگویی بلامنازع در نظام آموزشی تبدیل کرده است. معلم از یک سو تدریس علوم و دانش‌های گوناگون را بر عهده دارد و از سوی دیگر عهده‌دار جامعه‌پذیر کردن دانش‌آموزان است. از سویی آموزش می‌دهد و از سوی دیگر پرورش روح انسان‌ها را بر عهده می‌گیرد. به تعبیر یونسکو او مربی است و کارش تربیت متربی است. هم گفتارش اثربخش است و هم رفتارش الگو قرار می‌گیرد. پس حساس‌ترین نقش را در نظام آموزشی دارد. معلم با انتخاب روش تدریس مناسب، می‌تواند جلوه‌ای از عدالت را به نمایش بگذارد.

در تبیین عدالت در حوزه والدین می‌توان گفت والدین با ایجاد یک محیط حمایتی در خانه، تشویق و ترغیب دانش‌آموز به یادگیری و همچنین نظارت بر روند تحصیلی فرزندان، می‌توانند تاثیر بسزایی بر پیشرفت و موفقیت تحصیلی آن‌ها داشته باشند. اشتیاق وافر اولیا، ضرورت تشریح شیوه صحیح و راهکارهای درگیری یا نقش‌آفرینی والدین را در امور تحصیلی فرزندان دوجندان می‌کند. از طرف دیگر، کسب اطلاعات بیشتر در مورد نحوه‌ای که والدین می‌توانند بر موفقیت تحصیلی فرزندان اثرگذار باشند، می‌تواند انگیزش خود اولیا را برای مشارکت در زمینه تحصیل فرزندان افزایش دهد؛ چرا که بسیاری از اولیا در اثر بی‌اطلاعی از روش‌های حمایت از فرزندان، حالتی انفعالی به خود می‌گیرند. در حالی که والدین بازوی توانمند معلم و مشاور برای نیل به اهداف آموزشی و تربیتی به حساب می‌آیند. لذا لازم است که در جهت اعتلای سطح دانش این ظرفیت موجود، حداکثر تلاش به کار گرفته شود.

بر مبنای نتایج پژوهش، عدالت ورزی در تخصیص تسهیلات شامل چهار مقوله عدالت در تسهیلات آموزشی، پژوهشی، محیطی و مالی-رفاهی بود. کلیه بارهای عاملی مفاهیم مربوط به این مقوله بالاتر از ۳/۰ بوده و مورد تأیید قرار گرفت. همچنین بررسی شاخص برازش مدل تحلیلی عاملی تأییدی مقوله عدالت در حوزه تسهیلات نشان از مناسب بودن این شاخص‌ها دارد. نتایج تحلیل عامل تأییدی مقوله عدالت در حوزه تسهیلات آموزشی، پژوهشی، محیطی و مالی-رفاهی بیانگر این بود که مفاهیم اولیه «تسهیلات آموزشی» با ضریب مسیر ۸۹/۰ و «تسهیلات پژوهشی» با ضریب مسیر ۵۱/۰. «تسهیلات مالی-رفاهی» با ضریب مسیر ۶۹/۰ و «تسهیلات محیطی» با ضریب مسیر ۹۵/۰ دارای همبستگی قوی با عامل «عدالت در حوزه تخصیص تسهیلات» هستند و شاخص‌هایی قوی جهت اندازه‌گیری آن محسوب می‌شوند. همچنین مقادیر P برای کلیه مفاهیم اولیه این عامل کوچک‌تر از ۵/۰ بوده که نشان دهنده ارتباط معنی دار هر مقوله با عامل اصلی مرتبه بالاتر از خود می‌باشد.

در تبیین عدالت در تسهیلات آموزشی می‌توان گفت این نوع از عدالت ذیل عدالت توزیعی قرار می‌گیرد. منظور از عدالت توزیعی آن است که آنچه افراد و گروه‌های اجتماعی از دولت دریافت می‌کنند، اعم از منابع، خدمات، امکانات و توجه، به شکلی عادلانه میان آنان توزیع شده باشد. به عبارت دیگر، دولت در توزیع خدمات و امکانات میان افراد و گروه‌ها جانب انصاف و برابری را نگه دارد. دولت باید امکانات و تسهیلات آموزشی پایه را در سطحی قابل قبول برای همه کودکان، فارغ از طبقه اجتماعی، پس‌زمینه‌های قومی،

جنسیت، توانایی‌های شناختی، مذهب، سطح درآمد و... فراهم کند. آنچه در این موضوع اهمیت دارد، وجود عنصری «مساوات طلبانه» است. دولت موظف است سطح پایه و اولیه از خدمات آموزشی را در دسترس همه کودکان جامعه، فارغ از هر عاملی که ممکن است میان آنان تفاوت ایجاد کند، قرار دهد. این سطح و حد پایه باید چنان باشد که غنای زندگی فردی و جمعی کودکان را در آینده تضمین کند.

بر مبنای نتایج پژوهش، عدالت آموزشی ذیل مقوله عدالت فرایندی شامل چهار مقوله عدالت در جذب و گزینش منابع انسانی، عدالت در پیشرفت و ارتقا شغلی، عدالت در رویه‌ها و خط مشی گذاری و عدالت ورزی در دادرسی بود. کلیه بارهای عاملی مفاهیم مربوط به این مقوله بالاتر از ۳/ بوده و مورد تأیید قرار گرفت. همچنین بررسی شاخص برازش مدل تحلیلی عاملی تأییدی مقوله عدالت در حوزه تسهیلات نشان از مناسب بودن این شاخص‌ها دارد. نتایج تحلیل عامل تأییدی مقوله عدالت در جذب و گزینش منابع انسانی، عدالت در پیشرفت و ارتقا شغلی، عدالت در رویه‌ها و خط مشی‌گذاری و عدالت‌ورزی در دادرسی بیانگر این بود که مفاهیم اولیه «عدالت در جذب و گزینش منابع انسانی» با ضریب مسیر ۰/۹۲. و «عدالت در پیشرفت و ارتقا شغلی» با ضریب مسیر ۰/۹۷. «عدالت در رویه‌ها و خط مشی‌گذاری» با ضریب مسیر ۰/۶۵. و «عدالت‌ورزی در دادرسی» با ضریب مسیر ۰/۳۶. دارای همبستگی قوی با عامل «عدالت فرایندی» هستند و شاخص‌هایی قوی جهت اندازه‌گیری آن محسوب می‌شوند. همچنین مقادیر P برای کلیه مفاهیم اولیه این عامل کوچک‌تر از ۵/ بوده که نشان دهنده ارتباط معنی دار هر مقوله با عامل اصلی مرتبه بالاتر از خود می‌باشد.

در تبیین عدالت در جذب و گزینش منابع انسانی می‌توان گفت سیاست پژوهی جذب و گزینش منابع انسانی در نظام آموزشی یکی از اساسی‌ترین ارکان این نظام می‌باشد. نیروی انسانی متعهد و کارآمد اعم از مدیران و معلمان یکی از مهم‌ترین دارایی‌های سازمانهای آموزشی به حساب می‌آیند. نیروی انسانی به‌عنوان محوری اساسی در سازمان آموزشی، نه تنها به بهبود عملکرد و کارایی این سازمان کمک می‌کند، بلکه با شکل‌دهی به هویت سازمانی، سازمان را به رشد، تعالی و موفقیت هدایت می‌کند. کارکنان یک سازمان هویت اجتماعی و مبنای نهادی شدن سازمان به شمار آمده، نه تنها عوامل تشکیل‌دهنده سازمان هستند، بلکه هویت اجتماعی سازمان را شکل می‌دهند. آن‌ها به‌عنوان پرسنل متخصص و تعهدی که به سازمان دارند، نقش مهمی را در نهادی شدن سازمان خود ایفا می‌کنند. مدیران و معلمان سرمایه پایان‌ناپذیری از هوشمندی، معرفت، دانش، تجربه و مهارت را در اختیار سازمان آموزشی قرار می‌دهند. افرادی که در سازمانهای آموزشی فعالیت می‌کنند، منابعی بی‌نهایت ارزشمند و پایان‌ناپذیر از دانش، تجربه و مهارت‌ها به سازمان ارائه می‌دهند. این ثروت منابع انسانی به سازمان آموزشی این امکان را می‌دهد که با رشد و تغییرات بازار هماهنگ شود. کارکنان آموزشی اساسی‌ترین مزیت رقابتی سازمانهای آموزشی در مواجهه با چالش‌های محیطی هستند. در مواجهه با تحولات سریع و پیچیده در محیط کسب‌وکار، مزیت رقابتی اصلی سازمان در افراش نهفته است. تخصص منابع انسانی با توسعه و حفظ توانمندی‌های کارکنان، سازمان را قادر می‌کند تا بهترین نتایج را در مقابل چالش‌های رقابتی به‌دست آورد. شایستگی‌های کارکنان منشا شایستگی‌های سازمان است. کارکنان با شایستگی‌ها و مهارت‌هایی که به سازمان ارائه می‌دهند، شایستگی‌ها و عملکرد سازمان را شکل می‌دهند.

از محدودیت‌های این باید اشاره کرد این پژوهش در سال ۲۰۲۴ انجام شده است و نتایج آن قابل تعمیم به سال‌های آتی به دلیل تغییرات شرایط درونی و پیرامونی نظام آموزشی کشور عراق نمی‌باشد. در پژوهش حاضر در بخش اعتبارسنجی مدل از نظرات مدیران و معلمان دوره ابتدایی استفاده شده است و نظرات سایر کارکنان نظام آموزش و پرورش در بخش صف و ستاد مانند ارزیابان آموزشی و مدیران ارشد وزارت آموزش و پرورش کشور عراق لحاظ نگردیده است. پیشنهاد می‌شود پژوهش حاضر در سال‌های آتی نیز انجام شده و نتایج آن با تحقیق حاضر مقایسه گردد. پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی در بخش کمی به منظور تعمیم نتایج از روش‌های نمونه گیری تصادفی استفاده به عمل آمده و نتایج آن با پژوهش حاضر مقایسه گردد. پیشنهاد می‌شود پرسشنامه حاصل از پژوهش حاضر با نظرخواهی از سایر کادر شاغل در نظام آموزشی تکمیل گردیده، نتایج حاصل از آن با پژوهش حاضر مقایسه گردد.

تعارض منافع

در انجام مطالعه حاضر، هیچ‌گونه تضاد منافی وجود ندارد.

مشارکت نویسندگان

در نگارش این مقاله تمامی نویسندگان نقش یکسانی ایفا کردند.

موازین اخلاق

در انجام این پژوهش تمامی موازین و اصول اخلاقی رعایت گردیده است.

حامی مالی

این پژوهش حامی مالی نداشته است.

منابع

1. Asghari Bahambari H. Comparative Study of Educational Justice Policy in Malaysia and Iran. *Comparative Studies on Teacher Education (International Exploration Journal)*. 2023;2(1):55-84.
2. Ghasemi Ardehani A, Heydarabadi A, Rostami N. Family Backgrounds and Inequality of Educational Opportunities: A Case Study of Female Secondary School Students in Ahvaz. *Specialized Sociology Journal*. 2013;1(1):127-47.
3. Papastephanou M, Zembylas M, Bostad I, Oral SB, Drousioti K, Kouppanou A, Tesar M. Philosophy of education in a new key: Education for justice now. *Educational Philosophy and Theory*. 2022;54(8):1083-98. doi: 10.1080/00131857.2020.1793539.
4. Brighouse H, Unterhalter E. *Measuring Justice: Education for primary goods or for capabilities?*: Cambridge University Press; 2010. 193-214 p.

5. Bezi A, Fakoori H, Bayani AA, Saemi H. Design and Validation of an Environmental Education Curriculum Model for Higher Education Based on the "Aker" Approach. *Iranian Journal of Educational Sociology*. 2024;7(1):79-90. doi: 10.61838/kman.ijes.7.1.8.
6. Shariati F, Niazazari K, Jabbari N. Presenting a Model for Virtual Education Considering Educational Equity with a Phenomenological Approach in Schools of Golestan Province. *Iranian Journal of Educational Sociology*. 2024;7(1):66-78. doi: 10.61838/kman.ijes.7.1.7.
7. Capatono J. The challenges of equity in public education. 2017.
8. Yamani N, Shaterjalali M, Eghbali B. Educational justice from the perspective of postgraduate students in a medical school in Iran: A qualitative study. *Research and Development in Medical Education*. 2017;6(1):23-8. doi: 10.15171/rdme.2017.005.
9. Culp J. Educational justice. *Philosophy Compass*. 2020;15(12). doi: 10.1111/phc3.12713.
10. Bayat G, Ghasemi M. Conceptualization of Justice in Iranian Educational System: A Case Study of Elementary and Secondary Schools' Text Books. *Majlis & Rahbord*. 2020;26(100):7-46.
11. Babadi Akasheh Z, Sharif SM, Jamshidian A. Providing and Extending Equal Opportunity and Educational Justice in Education in Isfahan. *Social Welfare*. 2010;10(37):287-305.
12. Alaghehband A. Public administration. Tehran: Ravan Publication; 2019.
13. Sikandar A. John Dewey and his philosophy of education. *Journal of Education and Educational Development*. 2015;2(2). doi: 10.22555/joed.v2i2.446.
14. Carley-Rizzuto K. bell hooks and Picture Books: Equity in Early Childhood Education. *Early Years*. 2022;1-12. doi: 10.1080/09575146.2022.2104818.
15. Freire P. *Pedagogy of the oppressed* In - Toward a sociology of education: Routledge; 2020. 374-86 p.
16. Rah Najat M, Negarestani MH. Examining Educational Justice in Light of the Law on the Establishment and Management of Private Schools and Educational Centers. *Public Policy Quarterly*. 2024;10(1):143-57.
17. Roshan H, Shahraki Pour H, Dukanehifar F. A Model for Improving Teachers' Job Performance Based on Educational Justice. *Scientific Journal of Teaching and Learning Research*. 2023;18(74):23-40.
18. Ahmadi M, Hazaarjiri J, Rahimi Adargani M, Tabaqiyani Gomi P. Culture, Educational Justice, Educational Efficiency: A Meta-Analysis of Studies on Public and Private High Schools. *Sociology of Culture and Arts*. 2023;5(4):119-41.
19. Kaki M, Sadr A, Alizadeh Mofrad SM. The Impact of Educational Justice on Academic Performance, Satisfaction with Education, and Academic Progress of Male Students in Secondary Schools in Abdanan. *Specialized Social Studies Education Research Quarterly*. 2022;4(13):31-50.
20. Ghoreishi Ma-S, Nazari Zadeh Zar M, Bahrami B. Examining Educational Justice in Public Schools in Tehran. *Scientific Research Journal of School Management*. 2021;9(1):265-80.
21. Torkashvond S, Yariqoli B, Moradian Mohammadiyeh W. Explaining the Challenges of the Digital Divide in Implementing Educational Justice. *Educational Technology*. 2022;16(2). doi: 10.22061/tej.2021.7363.2527.
22. Pahang N, Mahdioun R, Yarigholi B. Investigating the Quality of Schools and Identifying Related Affecting Factors: A Mixed Method Research. *Journal of School Administration (JSA)*. 2017;5(1):173-93.
23. Pan X, Chen M, Hao Z, Bi W. The Effects of Organizational Justice on Positive Organizational Behavior: Evidence from a Large-Sample Survey and a Situational Experiment. *Organizational Psychology Journal*. 2018;8:1-16. doi: 10.3389/fpsyg.2017.02315.
24. Sheikh T, Kor F, Saqainia A. The model of virtual education with an emphasis on educational justice during the corona pandemic. *Studies in Psychology and Educational Sciences (Center for the Development of Modern Education in Iran)*. 2023;8(2):248-68.
25. Kayaalp D. Educational justice praxis and cultural competence. *European Journal of Social Science Education and Research*. 2022. doi: 10.26417/531kqr68w.